

### 2015. április 23. - **Szóljunk néhány egyszerű szót a pénzről!**

Az árucere-gazdálkodást felgyorsította valamely olyan anyag alkalmazása, ami önmagában is értékesként alkalmas volt két áru csereértékének meghatározására és vagyontulajdoni tárolásra. Ugyanakkor az így szereplő három tárgy értékét a kereslet–kínálat esetlegessége határozta meg. Tehát az ércpénz is értékváltozást szenvedő áru volt. A kereskedelem fejlődésével előállott bankjegy (papírpénz) is áru, mint ahogy minden tartozás és követelés is áru abban a rendszerben, amit a kereskedelem pénzügyi szerkezete fenntart zavartalan működése során. Zavar esetén minden fel- vagy leértékelődik az árucikk iránti kereslet szerint. 1946-ban egy kg sertésszírért egy gramm aranyat kértek-kaptak Magyarországon.

Teljesen zavartalan pénzügyi állapot talán soha nem is volt, maga a fejlődés, az állandó konkurrencia, igények változása okozhat egyik oldalon búsás hasznot, másikon veszteséget. És akkor még nem szóltunk a pénzzel (hitellel) visszaélő tisztességtelen gazdálkodásról. A közgazdaságtan még nem határozta meg a tisztesség fogalmát sem, nemhogy annak korlátait.

A közgazdaságot mint tudományt, az állandó vita jellemzi. A tudomány első ismert és elismert képviselői Adam Schmidt, Jean-Baptiste Say, David Ricardo, Thomas Malthus – akiket ma összefoglaló néven klasszikusoknak nevezünk.

A ma érvényeseket az állami beavatkozás körüli vita különbözteti meg. John Maynard Keynes, Ludwig von Mises, Fridrich Hayek, Milton Friedman a nevesebbek, akiknek az elméletét a politikusok mint szentírást követik érdekek alapján.

Végső következtetésként kimondhatjuk: nincs gyakorlatban olyan pénzügyi elmélet, ami világviszonylatban elfogadható és követhető lenne. A pénz ma már hatalom, gazdaságban, politikában, tudományban egyaránt. A mindenkori nagyhatalom határozza el az érvényes elméletet. A pénz hatalomnak mindig szerepe volt a történelemben, háborúk dőltek el a bankárok támogatásától vagy annak megvonásától. Ma annyival vagyunk ettől odébb, hogy ma már a globális és nemzetközi pénz hatalom irányítja a világtörténelem napi meneteit.

A mai pénzügyi gazdálkodás végtelenül bonyolult, ami itt jó, az másutt kárt okoz, letért az aranyalapról, függetlenedett a politikai államtól, előtérbe került a tőzsde, az üzérkedés, a valutával kereskedelem, az árfolyam-spekuláció, a hitelmonopólium - ma már nemcsak a vállalkozás megalapításához kell hitelt felvenni, de a működésben tartásához is. Az így végzett termelő munka állandó adófizetője, kamatszolgáltatója a nemzetközi pénzügyi rendszernek. Hovatovább nem lesz állam saját pénzen, az államok háztartását nemzetközileg (IMF, Világbank) irányítja a pénz hatalom.

Ilyen viszonyok között igyekszik megtartani Magyarország a pénzügyi gazdálkodása viszonylagos függetlenségét, és egyáltalán működőképességét. Ezt a működőképességet zavarta meg néhány brókervállalat és bank pénzügyi összeomlása.

Kiderült, hogy a Buda-Cash brókercég nagyjából 15 éven keresztül csalt, aminek során 90 milliárd forintot tüntetett el.

A Buda-Cash Magyarország egyik legrégebben működő brókercége, amit 1995-ben alapított Pintér Zoltán milliárdos, aki tavaly kiszállt a cégből. A Buda-Cash összforgalma szerint a harmadik legnagyobb brókerház volt a magyar piacon, aminek úgy 15–20 ezer ügyfele van.

A bróker – magyarul „ügynök”, „közvetítő” vagy „alkusz”, munkájának fő területe a tőzsdei kereskedelem; teheti ezt az áru- vagy az értéktőzsdén is (előbbin termények és nyers-anyagok,

utóbbin részvények, kötvények cserélhetnek gazdát) az ügyfelek – befektetők - megbízásából. A devizaügyletek is ez utóbbihoz, az értéktőzsdéhez kapcsolódnak.

A bróker megbízásokat vesz fel az ügyfelektől, elméletileg nyomon követi a gazdasági folyamatokat, árfolyamváltozásokat, üzletet köt elektronikus úton (a tőzsdén kiabáló bróker képe már a múlté), és befektetési tanácsot ad az ügyfelek részére, az ügyfél pedig ezért jutalékot fizet neki. Az ügyfél ugyanis egymaga nem vehetne részvényeket, mert a tőzsdei kereskedés engedélyköteles.

A bróker egyébként jellemzően nem saját szakállára, hanem brókerházban dolgozik. Ezeket szokták megkeresni az ügyfelek (vagy még inkább a brókerházak nevében a brókerek az ügyfeleket a jó vagy kevésbé jó befektetési ajánlataikkal), hiszen az egyszemélyi brókerekkel ellentétben a brókerháznak saját közgazdászuk, vagy elemzőközpontjuk is van. Így az ügyfél a brókercégeken keresztül, a brókerek segítségével kereskedhet a már említett jutalékért cserébe, amit akár nyertes, akár vesztes üzletet bonyolított az ügyfelének a bróker, mindenképpen megkap.

A brókercégek közül többen jellemzően olyan ügyletekre is biztatják az ügyfeleket, amelyekben úgynevezett tőkeáttétet is alkalmaznak – azaz a valódi befektetett pénzösszeg százszorosával lehet kereskedni. Ilyenkor százszoros hasznot lehet realizálni, ugyanakkor százszoros kárt is lehet elszenvedni, így ha csak egy százalékot bukik az ember a befektetésén, elvesz a tőkeáttét mögé fedezetül odatett összes pénze.

A brókercégek felügyeletét a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) látja el.

A Buda-Cash brókercéghez tartozik még 2007 óta az egykori Siklós és Vidéke Takarékszövetkezetből kinőtt DRB (Dél-Dunántúli Regionális Bank és Dél-Dunántúli Takarékszövetkezet Bank) köré szervezett bankcsoport, ami most a Pécs-Siklós tengely mellett Miskolcon (ÉRB – Észak-magyarországi Regionális Bank) és Bicske környékén (BRB – BUDA Regionális Bank), összesen nagyjából 120 ezer betétessel működik.

A botrány híre gyorsan terjedt: A Magyar Nemzeti Bank 2015. február 23-án bejelentette, hogy azonnali hatállyal felfüggesztette a Buda-Cash Brókerház Rt. működési engedélyét, és felügyeleti biztosokat rendelt ki. A biztosok még aznap átvették a brókerház irányítását az igazgatóságától. A DRB-bankcsoport négy bankjának tevékenységét szintén felfüggesztették. Tölgyesi Péter vezérigazgatót – több társával egyidejűleg – a rendőrség március elején a Buda-Cash Brókerházzal kapcsolatos botrány során őrizetbe vette. A pénzügyi felügyeletet is ellátó jegybank másnapi sajtótájékoztatóján az derült ki, hogy a Buda-Cashnél pilótajátékokra gyanakszanak, vagyis arra, hogy a brókerház azért nem tud elszámolni az ügyfelei pénzével és értékpapírjaival, mert összevissza fizették az ügyfeleket egymás pénzéből. A DRB-bankcsoport ügyfeleinek számláit is befagyasztották a Buda-Cash felfüggesztése miatt, sőt, tulajdonképpen az ő ellenőrzésük során feltárt gyanús értékpapírügyletek vezettek el a Buda-Cashhez.

Annyit közölt az MNB, hogy a Buda-Cashnél nagyjából 90 milliárd forint tűnhetett el, amiből 60–65 milliárd a brókerház bankjaitól jött, 30 milliárd pedig a saját ügyfelektől. Azoknak az értékpapíroknak a nagyrészeivel, amik az ügyfeleknek küldött kimutatások szerint a részükre tart a Buda-Cash, a brókerház nem tud elszámolni, azok egyszerűen nincsenek meg. Windisch László MNB alelnök szerint ráadásul a cég meghamisíthatta a felügyeletnek küldött adatait is, így bírta 15 éven keresztül kijátszani a hatóságot.

A botrány miatt viszont nemcsak a tőzsdén szerencsét próbáló, millióikat féltő spekulánsok nem fértek hozzá a pénzükhöz. A DRB bankcsoportnál egy teljesen más társadalmi rétegből került ki az ügyfélkör: vidéki nyugdíjasok, kisvállalkozók, civil szervezetek és önkormányzatok tartották itt a pénzüket.

A MNB 150 milliárd forintnyi engedély nélküli, azaz fiktív kötvény értékesítésére bukkantak a Quaestor ellenőrzésekor. Ezeknek a kötvényeknek semmilyen hivatalos - a felügyelő szervezetek által kontrollálható - könyvelésben nincs nyomuk, és semmilyen fedezet nem áll mögöttük. Így - igazi magyar értékpapír-piaci kuriózumként - ugyanannál az ügyfélnél létező és nem létező kötvény egyaránt lehet, amelyek megvásárlásáról hasonló igazolásokat kaphattak a forgalmazótól.

A probléma az, hogy az intézményes befektetővédelem nem az egyes értékpapírokra, hanem a piacon engedéllyel működő, a Bevához csatlakozó befektetési szolgáltatókra vonatkozik, de csak akkor, ha felszámolásra jutnak.

A Befektető Védelmi Alap (Beva) nem tud foglalkozni a fiktívnek mondott Quaestor-kötvények tulajdonosainak esetleges kártalanításáról, hiszen azokról a jegybanki bejelentéseken kívül semmilyen értékelhető információjuk nincs. Még azt sem tudják, megkülönböztethetők-e a létező és a nem létező kötvények. Ami pedig a valódi értékpapírok vásárlóit illeti, a jogszabályok szerint csakis azokat kártalanítják, akiknek a kötvénye nincs meg annál a felszámolásra jutott brókercégnél, amelyet megbíztak az őrzésével. Önmagában a kibocsátó csődje ugyanis nem indok a kártalanításra, csak az, ha a felszámolásra jutott forgalmazó vagy letétkezelő nem tud elszámolni a rábízott papírokkal.

Ha a Quaestor brókercégét felszámolják, akkor a számlákon megtalálható valódi értékpapírokat, így a Quaestor-kötvényeket is ki fogják adni a befektetőknek. Más kérdés, hogy azokkal egyelőre az égvilágon semmit sem lehet kezdeni. A csődöt jelentő Hurrirának nincs vagyona, azt pedig pillanatnyilag senki sem tudja megmondani, vajon a mögötte álló Quaestor-birodalom értékeiből kényszerhelyzetben mi és mennyiért adható el.

### **Ha fiktív, az még jobb**

Bármilyen abszurdnak is tűnik, a Tőzsdei Egyéni Befektetők Érdekvédelmi Szövetségének állásfoglalása szerint a jelen helyzet szerint a fiktív Quaestor-kötvények gazdái állnak jobban. A szervezet jogászai úgy tartják, azok a Quaestor-kötvények, amelyekre a kibocsátónak nem volt engedélye, azok a kártalanítási kötelezettség alá esnek. A tőkepiaci jogszabályok szerint ugyanis a kötvény mint pénzügyi termék elengedhetetlen formai követelménye a felügyeleti engedély. Így az, amit e nélkül értékesítettek, nem minősül kötvénynek. Vagyis az eladás mögött nincs termék, tehát a „semmit” adták el a befektetőknek. Így az ilyen adásvételi szerződések semmisek, olyanok, mintha meg sem kötötték volna őket, ezért a szerződés előtti állapotot kell helyreállítani.

Mivel az ügyfelek pénzt fizettek be a forgalmazó brókercéghez (a szintén a Quaestor-csoporthoz tartozó, de a kibocsátó Financial Hurrira Kft.-től eltérő nevű, Quaestor Értékpapírkereskedelmi és Befektetési Zrt.-hez), számlakövetelésük van vele szemben, erre pedig vonatkozik a Beva kártalanítása. Ráadásul a forgalmazónak a dolga meggyőződnie a pénzügyi termék megfelelőségéről. A Quaestor-botrányban az eddigi hírek és megismert információk alapján a leg súlyosabb, hogy mintegy 150 milliárd forintnyi joggellenes forrásbevonás történt. Hogy történhet ez meg, és hogy nem veszi észre ezt senki a felügyeletnél?

Hogy történhet meg továbbá az is, hogy gazdasági szakemberek ilyen népes gyülekezete nem gondol arra, hogy ilyen közönséges csalással bezsebelt ilyen óriási összeggel manipulálva el lehet kerülni azt, hogy egy napon a sok ember megkérdezi – hol a befektetett pénzem és a beígért haszon? A csalárd bukás bűncselekményt kétszáz éve üldözi a magyar igazságszolgáltatás. Nincs magyarázat, ha csak az nem, hogy a pénz bűnre csábít.

Törvényt módosított március 31-én a parlament, hogy a brókerbotrányban érintett vállalatok cégcsoportjai, valamint mások mellett vezetői, felügyelőbizottsági tagjai és egyes könyvvizsgálói vagyonukkal is felelősséget vállaljanak az okozott károkért.

A szavazáson 157 képviselő támogatta, 12 ellenezte a büntetőeljárási, valamint a bírósági végrehajtási törvény módosítását. Nemmel LMP-s, valamint független képviselők szavaztak.

A törvény alapján ügyészi kezdeményezésre a bíróság elrendelheti azon pénzügyi tevékenységet végző szervezetek vagyonának zárolását, amelyeknél valószínűsíthető, hogy tevékenységi körükben 50 millió forintot meghaladó értékre elkövetett vagy 50 millió forintot meghaladó kárt, vagyoni hátrányt okozó bűncselekményt - vagyon elleni, vagy csődbűncselekményt, vagy tartozásfedezet-elvonást - követtek el.

### **Kapcsolt vállalkozások és akik előnyt szereztek**

Emellett bármely olyan szervezet vagyona is zárolható, amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez felhasználtak, vagy amely előnyt szerzett a bűncselekmény elkövetéséből.

A zár alá vétel vonatkozhat a kapcsolt vállalkozásokra is, továbbá az említett szervezetekben befolyásoló részesedéssel vagy ellenőrző befolyással rendelkezőkre, a szervezet vezető tisztségviselőire, képviselőre feljogosított tagjaira, képviselőre feljogosított alkalmazottaira, a szervezet nevében eljárókra, tisztségviselőire, cégvezetőire, felügyelőbizottsági tagjaira, ezek megbízottjaira, valamint a szervezet könyvvizsgálóira. A személyes vagyonnál akkor is elrendelhető a zárolás, ha a kapcsolat a bűncselekmény elkövetésének megkezdése után megszűnt.

A kormánypárti előterjesztők indoklásukban hangsúlyozták: a zárolt vagyont minden esetben a brókerbotrányok áldozatainak kártérítésére kell fordítani. **Csapó Endre**